

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 67.448/1
van 17 juni 2020

over

een ontwerp van besluit van de Vlaamse minister van Justitie en
Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme 'tot vaststelling
van vier rode lijsten ter uitvoering van artikel 5 van het
Soortenbesluit van 15 mei 2009'

Op 19 mei 2020 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een ontwerp van ministerieel besluit ‘tot vaststelling van vier rode lijsten ter uitvoering van artikel 5 van het Soortenbesluit van 15 mei 2009’.

Het ontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 11 juni 2020. De kamer was samengesteld Wilfried VAN VAERENBERGH, staatsraad, voorzitter, Chantal BAMPS en Wouter PAS, staatsraden, Michel TISON en Johan PUT, assessoren, en Wim GEURTS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Dries VAN EECKHOUTTE, eerste auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 17 juni 2020.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING EN RECHTSGROND VAN HET ONTWERP

2. Het voor advies voorgelegde ontwerp van besluit van de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme strekt ertoe om een rode lijst vast te stellen voor inheemse saproxyle bladsprietkevers (bijlage 1 bij het ontwerp), voor inheemse broedvogels (bijlage 2), inheemse sprinkhanen en krekels (bijlage 3) en inheemse hauwmossen, levermossen en bladmosen (bijlage 4).

De criteria op basis waarvan de rode lijsten zijn opgemaakt, zijn opgenomen in bijlage 5 bij het te nemen besluit.

3. De rechtsgrond voor de ontworpen regeling wordt ontleend aan artikel 5, tweede lid, van het Soortenbesluit van 15 mei 2009, naar luid waarvan de rode lijsten door of onder coördinatie van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek worden opgemaakt, waarna ze door de Vlaamse minister bevoegd voor het natuurbehoud worden vastgesteld.

Voornoemde bepaling vindt op haar beurt rechtsgrond in artikel 51, § 1, eerste lid, van het decreet van 21 oktober 1997 ‘betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu’. Luidens die bepaling neemt de Vlaamse Regering, na advies van de Mina-Raad, alle maatregelen die ze nuttig acht inzake de instandhouding van populaties van soorten of ondersoorten van organismen vermeld in de bijlagen III en IV van dit decreet en van hun habitats (1°) en om populaties van de overige soorten of ondersoorten van organismen in stand te houden, te herstellen of te ontwikkelen (2°).

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Aanhef

4. De door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek uitgebrachte rapporten tot de opmaak van een rode lijst zijn een voorafgaande vormvereiste die het aannemen van het thans voorliggende ontwerp van ministerieel besluit mogelijk maakt. Om die reden dienen het vijfde tot het achtste lid van de aanhef te worden ingevoegd na het huidige tweede lid van de aanhef, waarbij het woord “Overwegende” telkens wordt vervangen door de woorden “Gelet op”.

Artikel 1

5. Overeenkomstig artikel 5, derde lid, van het Soortenbesluit moeten de bestaande rode lijsten om de tien jaar worden geëvalueerd, met het oog op een eventuele aanpassing aan de veranderde staat van instandhouding van de soorten die er in zijn opgenomen. Aanpassingen worden doorgevoerd op voordracht van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, waarna de aangepaste rode lijst opnieuw door de bevoegde minister wordt vastgesteld. De termijn van tien jaar is een termijn van orde.

Twee van de thans voorliggende rode lijsten, namelijk deze inzake inheemse broedvogels (artikel 1, eerste lid, 2°, en bijlage 2 van het ontwerp) en inheemse sprinkhanen en krekels (artikel 1, eerste lid, 3°, en bijlage 3 van het ontwerp) zijn een (gedeeltelijke) aanpassing van al eerder vastgestelde rode lijsten.

6.1. Aangezien de rode lijst in bijlage 3 van het ontwerp een actualisatie is van de rode lijst die als bijlage 5 bij het ministerieel besluit van 16 maart 2011 ‘tot vaststelling van zes rode lijsten in uitvoering van artikel 5 van het soortenbesluit’ werd vastgesteld, verdient het aanbeveling om de bestaande rode lijst op te heffen.

6.2. Aangezien de rode lijst in bijlage 2 van het ontwerp een gedeeltelijke actualisatie is van de rode lijst die als bijlage 6 van het ministerieel besluit van 16 maart 2011 werd vastgesteld (behoudens wat betreft de witoogend, notenkraker en visarend), verdient het eveneens aanbeveling om de bestaande rode lijst, in de mate deze geactualiseerd wordt, op te heffen.

6.3. Hiertoe dient dan een nieuw artikel 3 in het ontwerp te worden ingevoegd, dat wordt geredigeerd als volgt:

“Opgeheven worden:

1° bijlage 5 ‘De Rode lijst van de sprinkhanen en krekels’ bij het ministerieel besluit van 16 maart 2011 tot vaststelling van zes rode lijsten in uitvoering van artikel 5 van het soortenbesluit;

2° bijlage 6 ‘De Rode lijst van de vogels’ bij het ministerieel besluit van 16 maart 2011 tot vaststelling van zes rode lijsten in uitvoering van artikel 5 van het soortenbesluit, behoudens wat betreft de witoogend, notenkraker en visarend.”

7. Gevraagd naar de stand van zaken betreffende de tienjaarlijkse evaluatie van de overige rode lijsten vastgesteld bij ministerieel besluit van 16 maart 2011, antwoordde de gemachtigde:

“Het INBO stelt momenteel een plan op om de gevalideerde Rode Lijsten die 10 jaar oud zijn (de cyclus die het IUCN voorstelt) en die als periode van orde is opgenomen in het Soortenbesluit van 2009 te evalueren. Indien er in de afgelopen 10 jaar voldoende gegevens verzameld werden om een ‘verouderde’ Rode Lijst te herzien, zal er overgegaan worden tot het opstellen van een nieuwe Rode Lijst.”

De vier andere rode lijsten die werden vastgesteld bij ministerieel besluit van 16 maart 2011 zijn elk meer dan 10 jaar oud.¹ Uit artikel 5, derde lid, van het Soortenbesluit vloeit op zijn minst een verplichting voort tot evaluatie van deze rode lijsten met het oog op “een eventuele aanpassing aan de veranderde staat van instandhouding van de soorten die er in zijn opgenomen”, ook al kan de vooropgestelde termijn hiervoor overeenkomstig het vierde lid van artikel 5 van het Soortenbesluit niet zonder meer worden afgedwongen. De gemachtigde erkende dat voor kortlevende soorten zoals insecten de situatie op korte termijn snel kan veranderen² en dat een aanpassing van de op deze soorten betrekking hebbende rode lijsten bijgevolg aangewezen kan zijn. Bijgevolg dient een aanpassing van de bijlagen 1, 3 en 4 van het ministerieel besluit van 16 maart 2011 in overweging te worden genomen.

8. Overeenkomstig artikel 1, tweede lid, van het ontwerp, wordt in elk van de rode lijsten voor de duidelijkheid voor elke soort zowel melding gemaakt van de rode-lijstclassificatie vermeld in artikel 5 van het Soortenbesluit, als van de classificatie volgens de regels die bepaald zijn door de “International Union for Conservation of Nature” (IUCN).³

Hierbij wordt over het hoofd gezien dat de rode-lijstclassificatie vermeld in artikel 5 van het Soortenbesluit met de inwerkingtreding van artikel 3 van het besluit van de Vlaamse Regering van 25 januari 2019 ‘tot wijziging van diverse bepalingen van het Soortenbesluit van 15 mei 2009’ in overeenstemming werd gebracht met de classificatie van de IUCN.

Bijgevolg worden artikel 1, tweede lid, de derde kolom van de bijlagen 1 tot 4 en het tiende lid van de aanhef van het ontwerp het best geschrapt.

¹ De rode lijst van dagvlinders dateert van 1999, de rode lijst van hogere planten van 2006, de rode lijst van libellen van 2006 en deze van loopkevers van 2008 (bijlagen 1 tot 4 bij het ministerieel besluit van 16 maart 2011).

² Zo verklaarde de gemachtigde o.m.: “Vooral bij kortlevende soorten zoals insecten kan de situatie snel veranderen. De twee afgelopen droge jaren hebben er bijvoorbeeld voor gezorgd dat de Noordse witsnuitlibel zo goed als verdwenen is uit Vlaanderen terwijl ze in de (verouderde) Rode Lijst nog in de categorie *Kwetsbaar* staat (De Knijf 2006). Anderzijds kan die situatie ook in omgekeerde richting werken waardoor kortlevende soorten die in een verouderde Rode Lijst nog als Regionaal uitgestorven of zelfs helemaal niet vermeld staan, recent vrij verspreid in Vlaanderen kunnen aanwezig zijn (bv. door klimaatverandering; Vantieghem 2018).”

³ Zie ook derde en vierde kolom van bijlagen 1 tot 4 en tiende lid, van de aanhef.

Mocht het voor de transparantie en duidelijkheid nuttig zijn om alsnog ook naar de oude classificatie te verwijzen zoals deze van toepassing was voorafgaand aan de inwerkingtreding van artikel 3 van het besluit van de Vlaamse Regering van 25 januari 2019, dan dient in artikel 1, tweede lid, in de bijlagen 1 tot 4 en in het tiende lid van de aanhef van het ontwerp te worden gepreciseerd dat de derde kolom de classificatie betreft van een soort volgens de oude rode lijstclassificatie van artikel 5 van het Soortenbesluit voorafgaand aan de inwerkingtreding van artikel 3 van het besluit van de Vlaamse Regering van 25 januari 2019 en dat de vierde kolom de classificatie van de soort betreft volgens de huidige rode lijstclassificatie van artikel 5 van het Soortenbesluit.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Wim GEURTS

Wilfried VAN VAERENBERGH